

8.9.2017

Henkilöstö- ja hallintopolitiikkaosasto
Joutsenlahti-Wuoristo Sonja**Avoimen hallinnon III toimintasuunnitelman toimeenpanohankkeen hankeryhmän ensimmäisen kokouksen asialista**

Aika 27.10.2017 klo 9.00–11.00

Paikka Jakovara, Mariankatu 9

Osallistujat

- (x) Katju Holkeri, finanssineuvos, VM Puheenjohtaja
- (x) Johanna Nurmi, neuvotteleva virkamies, VM
- (x) Suvi Savolainen, ylitarkastaja, VM
- (x) Päivi Kurikka, erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto
- (x) Niklas Wilhelmsson, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö
- (x etäyhteydellä) Merja Niemelä, kuntalaisvaikuttamisen koordinaattori, Oulun kaupunki
 - Varajäsen Pasi Laukka, yhteisötoiminnan päällikkö, Oulun kaupunki
- () Sari Aalto-Matturi, toiminnanjohtaja, Suomen mielenterveysseura ry Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan KANE:n jäsen
 - Varajäsen Kristiina Kumpula, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry valtuuston puheenjohtaja, Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan KANE:n puheenjohtaja
- () Petri Rinne, puheenjohtaja, Suomen kylätoiminta ry
 - Varajäsen Tuomas Perheentupa, kehittämisjohtaja, Suomen kylätoiminta ry
- () Tiina Toivonen, lainsäädäntöasioiden päällikkö, Suomen yrittäjät
- (-) Abdirahim Hussein, puheenjohtaja, Moniheli ry
 - (x)Varajäsen Riitta Salin, toiminnanjohtaja, Moniheli ry
- (x) Virpi Dufva, toiminnanjohtaja, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry (Valli ry)
 - Varajäsen, Sanna Kaijanen, kehittäispäällikkö, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry (Valli ry)
- (x) Liisa Partio, johtava asiantuntija, Mannerheimin lastensuojeluliitto
- (-) Hanna Wass, akatemiaturkija, Helsingin yliopisto
- (x) Jyrki Räikkä, toimittaja, Helsingin seudun journalistit, Helsingin sanomat
- (x) Liisa Tiainen, vastaava asiantuntija, Vanhustyön keskusliitto
 - Teija Mankkinen, kehittämisjohtaja, Vanhustyön keskusliitto
- (x) Sonja Joutsenlahti-Wuoristo, assistentti, VM sihteeri

Asialista

1. Avoimen hallinnon III toimeenpanosuunnitelmaluonnos

- a. Luonnos on liitteenä ja se on tehty viimekertaisen keskustelun pohjalta. Tässä kokouksessa tarkoitus olisi täydentää suunnitelmaa ja konkretisoida vielä lisää, mitä toimenpiteet eri kohdissa ovat.

Kokous alkoi klo 9.00.

Tämän päivän päätyönä on avoimen hallinnon III toimeenpanosuunnitelma. Klo 10.00 kokoukseen liittyy mukaan etäyhteydellä maakuntauudistuksen projektijohtaja Jarno Turunen Pohjois-Karjalasta. Lopuksi käydään läpi ensi vuoden alustavia tilaisuuksia ja ohjeita sekä muita mahdollisia materiaaleja.

Todettiin, että on juuri ilmestynyt avoimen hallinnon uutiskirje. Käytiin lyhyesti läpi sen aiheita. [Linkki uutiskirjeeseen](#). Kerrottiin, että Open Government Partnership, OGP miettii nyt myös teemakokonaisuuksia, ei vaan valtiotasolla. Tällä hetkellä tarkastelussa on teema luottamus hallintoon.

Mainittiin tuleva 14.11. pidettävä [lapsen oikeuksien ajankohtaispäivä](#). Tilaisuuden tavoitteena on lisätä vuoropuhelua lapsiasioista kiinnostuneiden, päättäjien ja lainvalmistelijoiden kesken. Toiveena saada mahdollisimman monipuolinen osallistujajoukko kasaan. Tämän vuoden tilaisuus on kolmantena peräkkäisenä vuotena järjestettävä lapsen oikeuksiin liittyvä tilaisuus.

Maaliskuun ensimmäiselle viikolle ensi vuodelle suunnitellaan avoimuusviikkoa. Italiassa oli tänä vuonna avoimen hallinnon viikko maaliskuun ensimmäisellä viikolla ja siellä pidetään myös ensi vuonna. Kannustetaan, että sillä viikolla pidettäisiin ympäri Suomen pieniä tilaisuuksia ja tapahtumia. Avoimen hallinnon viikolla toivotaan saatavan motivaatiota ja näkyvyyttä. Avoin hallinto järjestää myös omia tilaisuuksia sillä viikolla.

Käytiin läpi toimeenpanosuunnitelmaa. Mitä puuttuu? Miten voitaisiin vahvistaa? Miten voitaisiin konkretisoida toimenpiteitä?

Ymmärrettävyys -sitoumus

Toimeenpanosuunnitelman läpikäynti aloitettiin **kaikkien osallisuus** teemasta. Käytiin läpi toimenpide 1.1. *Lisätään lasten ja nuorten osallisuutta päätöksenteon valmistelussa ministeriöissä*. Tässä toimenpiteessä keskiössä on lasten osallisuus ministeriötasolla. Toimenpiteen tavoitteena on saada uusia tapoja lapsille ja nuorille osallistua ja yleisesti. Yhtenä toteuttamisen tapana on, että järjestetään muutama työpaja lisää, jossa jalostetaan vaikuttajan markkinoilta [Hollolasta](#) saatuja osallistumisen tapoja eteenpäin.

1.2. *Järjestetään maahanmuuttajille suunnattuja keskustelutilaisuuksia järjestöjen kanssa*. Juuri maahanmuuttajille suunnattujen osallisuusmuotojen pohtiminen ja käytön tukeminen.

Yleisenä huomiona todettiin, että tavoitteet ovat hyviä. Pitäisi varmistaa ettei tule likaa yksittäisiä juttuja ja siksi pitää fokusoida mihin panostetaan. Tilaisuudet vievät paljon resursseja ja niistä tulee helposti vain yksittäisiä. Olisi hyvä etteivät toimenpiteet menisi päällekkäisin muiden toimintaohjelmien kanssa, vaan tukisivat toisiaan. Todettiin, että menetelmiä on paljon ja niitä on jo koottu paljon yhteen. Jalkauttaminen kuntiin olisi oleellisempaa. Koulutus voisi olla hyödyllistä. **Manupo-ohjelmaan** kytkeminen ministeriötasolla.

Todettiin, että osallisuus- ja kuulemismenetelmiä on paljon, mutta niitä ei niin helposti löydy. Miten saisi poimia jo nyt kootuista ne, jotka toimivat ministeriöympäristössä. Mannerheimin lastensuojeluliitto on tehnyt lapsivaikutusten arviointiin ohjeen kunnille ja maakunnille. Kannattaa huomioida, että kouluissa ovat kaikki lapset ja siksi koulu on hyvä paikka tavoittaa lapset laajasti. Ehdotettiin, että ensi vuonna lapsen oikeuksien päivässä voisi tuoda esiin hyviä esimerkkejä lasten kuulemisesta.

Maahanmuuttajiin liittyvästä toimenpiteestä todettiin, että maahanmuuttajien kokemuksia voisi hyödyntää. Eri osallisuusmuotojen käytön tukemisessa ongelmia on sähköisten palvelujen kanssa.

Tärkeää olla tietoinen mitä muualla tehdään. 3-5 uutta pilottihanketta kuntien osalta voisi kysyä kunta-demokratiaverkostosta. VM:n digikuntakokeilu tekee mielellään yhteistyötä toimenpiteiden toteuttamisessa.

Päätettiin, että VM kutsuu koolle pyöreän pöydän tapaamisen, jolla kerätään tietoa käytetyistä keinoista ja niiden toimivuudesta. Keskusteluun kutsutaan mukaan OM ja MML. OM voisi esitellä tapaamisessa säädösvalmistelun kuulemisohjetta ja Esa Iivonen voisi esitellä Mannerheimin Lastensuojeluliiton ohjetta lapsivaikutusten arviointiin kunnassa ja maakunnassa. Tapaamisen jälkeen hankeklinalla työstetään osallisuustapoja ja syksyllä lapsen oikeuksien tilaisuudessa esitellään. OM:n näkökulmasta pyöreän pöydän kokoukseen voisi tulla lainvalmistelun kehittämisen yhteistyöryhmän alatyöryhmä. Tehdään vinkkejä kuulemisohjeeseen ja koulutuksiin lapsen oikeuksien kuulemisohjetta. Ehdotettiin, että pidetään peräkkäin tilaisuudet ministeriöt ja kunnat erikseen.

Todettiin, että tulevassa lapsen oikeuksien päivässä mennään jo tähän teemaan. Päivässä voisi jo nostaa esille, että vuoden päästä palataan esille vähän eri näkökulmasta.

Kuntaliitto on kehittänyt päätösten vaikuttamisen ennakointityökalun, aiheen on erikoistunut Marja Salenius.

Todettiin, että toimenpide 1.1 näyttää hyvältä, mutta toimenpide 1.2 maahanmuuttajien osallistuminen, ei ole niin suuressa roolissa kuin lasten ja nuorten osallistuminen. Esille nostettiin miten muut ryhmät (syrjäytyneet, syrjäytymisvaarassa olevat, vammaiset, syrjäseudulla olevat) on otettu huomioon. Todettiin, että tässä ohjelmassa ollaan vielä näiden ryhmien suhteen alkutekijöissä. Muualla hallinnossa tehdään kyllä töitä muiden ryhmien osallisuuden parantamiseksi. Esille nostettiin, että vanhukset ovat myös haavoittuvassa asemassa ja heidät pitää huomioida. Olisi syytä olla näkyvissä, vaikka ei juuri nyt niin paljon toimenpiteitä olisikaan.

Ensi viikolla on työpaja maakuntien vaikuttamistoimielinten oppaasta, johon Suvi Savolainen VM:stä osallistuu. Maakuntapaketti ja uusi kuntalaki kannattaisi jotenkin linkittää tähän.

Sovittiin, että maahanmuuttajiin liittyvien toimenpiteiden osalta kysytään sähköpostilta ketkä hankeryhmästä haluaisivat olla mukana.

Teemme uuden luonnoksen keskustelun pohjalta toimenpiteistä.

Järjestetään kaksi tapaamista lapsiin liittyen: ministeriöt (VM, OM ja MML) ja kunnat.

Avoin maakunta -sitoumus

6. Laaditaan maakuntahallinnosta selkeä kuvaus

Kokoukseen etäyhteydellä osallistunut Jarno Turunen Pohjois-Karjalasta kävi läpi teemaa ensiksi. Pohjois-Karjala on edellä kävijä soteasioissa, siellä on tehty muun muassa [siun sote](#). Sotesta on tehty viestintäsuunnitelma. Viestinnässä on tärkeää ja haasteena asioiden palastelu ja ymmärrettävyys. Sote on vaikea asia lähteä kansalaisille viestimään. Ei ole tietoisesti haluttu sotkea tulevaa uudistusta nykypalveluihin, ihmisten pitää tietää mistä sotepalvelut saa tänä päivänä. Valmistelutiimiä on vahvistettu osallisuusasiantuntijalla. On tehty kuntakierros osallisuusasioiden pohjalta ja opas [Kuulethan sie minnuu](#). Maakunta on nuorisovaltuustokokeilussa mukana. Huolestuttaa äänestysprosentti kun vaalit siirtyivät. Pohjois-Karjalassa järjestetään muutosfoorumeita, joiden tehtävänä on tukea maakuntauudistuksen ja uuden maakunnan valmistelua. Foorumit käsittelevät ja evästävät neuvoo-antavana elimenä oman teemansa kannalta keskeisiä strategisia asioita ja toimintamallityöryhmien työtä. Esimerkiksi järjestöjen osalta on tärkeää, että niitä ei vaan kuulla vaan otetaan mukaan tekemään. Markkinaehtoinen malli on uhka heikoimmassa asemassa olevalle. Lakisääteiset vanhus- ja vammaisneuvostot ja nuorisovaltuustot ovat tulossa jokaiseen maakuntaan. Kuntayhdyspintaa on mietitty paljon ja paljon on tehty asioita kuntien kanssa. Valinnanvapauden myötä julkisen tuottajan kilpailukyky on haaste. Julkisen tuottajan on oltava houkutteleva, jotta julkinen palvelu säilyy eikä tarvitse ajaa alas.

Oikeusministeriö on myös huolissaan äänestysaktiivisuudesta. Tarvitaan tukiverkosto äänestysintoa kasvattamaan. VM:n Maakunta tutuksi -kampanjaan voisi rakentaa yhteistyötä äänestysinnon kasvattamiseksi. Ymmärrettävät kuvaukset viestinnästä ovat tärkeitä ja maakunnat voivat hyödyntää niitä omassa työssään.

Todettiin, että VM:n alueuudistussivut ovat hyvät. Havainnollinen grafiikka on erittäin hyvää ja selkeää. Materiaaleja ja ohjeita päivitetään. Alaverkostoja voi perustaa esim. aihepiireille viestintä tai talous. Koulutus on mukana. Hyvien käytäntöjen pankkia kootaan myös jatkuvasti. Kuntaliitolla on myös maakuntavies-tijöiden verkosto olemassa. Heidän kanssaan yhteistyössä voidaan suunnitella AKE-pilottien kanssa yhdessä viestintäpainotteisia koulutussisältöjä.

Järjestöjen merkitys on tärkeä tiedottamisessa. Harvalla kansalaisella on suora kosketuspinta ministeri-öön. Edellytys, että järjestöt ovat mukana koulutuksessa, jotta voivat viedä asiaa eteenpäin toimenpide-suunnitelman kohtaan *6.3 maakunnallisten kumppanuuspöytien perustaminen*.

Todettiin, että tiekartassa on tunnustettu, että valtuutetut pitää kouluttaa, mutta vielä ei ole konkretisoitu miten.

Suvi Savolainen vie idean eteenpäin maakuntakokoukseen, että eri ryhmät on huomioitava maakuntaku-vauksen tekemisessä ja testauksessa. Voi visualisoida eri hahmoilla esim. eri-ikäiset. [Miikkulaisen per-heessä](#) on hyvä toteutus.

Todettiin, että tiekarttaan nostetaan hyviä maakuntien käytäntöjä.

Seuraava toimintaohjelmaversio on lopullinen. Maakuntaosiota hiotaan vielä kunta- ja aluehallinto-osaston Suvi Savolaisen kanssa.

Yritetään tehdä avoimen hallinnon periaatteista sellaiset, että ne leviävät valtion ja kuntien lisäksi myös maakuntahallintoon.

Maakunnille on helpompi myydä arviointiajatus, kun lähdetään kohdan *7.järjestetään maakuntahallinnon toimijoille koulutusta avoimen hallinnon periaatteista ja toimintatavoista* konkreettisesta toimenpiteestä 7.3 alhaalta ylöspäin.

Julkisuus -teema

Julkisuus teemaan sisältyy kolme sitoumusaluetta. *3. Laajennetaan julkisuusperiaatetta yhtiöitettäviin julki-siin palveluihin*. Esille nousi onko yhtiöiden toimintaan liittyvät tiedot ja palvelut yhtä lailla julkisia kuin julki-sen sektorin organisaation tuottamat. Selvitetään aluksi onko julkisuusperiaate nykyisin tarpeeksi laaja. Laaditaan ohjeistusta miten avoimen hallinnon periaatteet voisi sisällyttää hankintasopimuksiin yhtiöiden kanssa. Kannustetaan hyötyjä esiin nostamalla.

Kysyttiin mitä jos todetaan, että julkisuusperiaate ei ole tällä hetkellä tarpeeksi laaja ja mitä jos salassapito-lait yms. estävät julkisuusperiaatteen laajentamiseen.

Kevyimmillään selvitys toteutettaisiin niin, että katsotaan mikä tilanne on tällä hetkellä, ja mitä lainsäädän-nössä siitä sanotaan.

Joulukuun seuraavaan kokoukseen on tavoitteena, että vastuutahot ovat suostuneet toimenpiteisiin.

Toimenpiteet *3.2 laaditaan ohjeistus siitä, miten avoimen hallinnon periaatteet sisällytetään palvelujen tuottajien kanssa tehtäviin sopimuksiin ja 3.3 nostetaan kampanjalla esille julkisuudesta koituvat hyödyt*, voidaan toteuttaa osaltaan niin, että maakuntauudistuksen tiekarttaan tule ohjeistusta ja malleja palvelun-tuottajien sopimuksista. Osallistumisoikeus ja viestintävelvollisuus pitää sisällyttää.

Todettiin Suomen yrittäjät ovat hyvä taho toteuttamaan toimenpidettä *3.3. nostetaan kampanjalla esille jul-kisuudesta koituvat hyödyt*. Hyvinvointialan liitto on myös hyvä taho toteuttamaan, koska siinä on erikokoi-sia yksityisiä palveluntuottajia mukana.

4. *Vahvistetaan julkisuuslakiosaamista hallinnossa.* Käytiin läpi sitoumuksen viisi toimenpidettä. OM tulee selvittämään lainvalmistelukoulun perustamista. Todettiin, että resurssit eivät riitä lisäämään esim. HAUS:n koulutusta.

5. *Julkaistaan valtion hankintatiedot kansalaisille.* Tutkihankintoja.fi on jo julkaistu. Pystyy tekemään havainnollisia yhteenvetoja. Myös palvelun kieliversiot ovat valmiit.

Etiikkaselvitykset ovat valmistuneet juuri englanniksi, suomenkieliset valmistuivat viime vuonna. Voidaan [linkittää](#) tukiryhmälle.

Kysyttiin kävijädataa tutkihankintoja.fi. Yksittäisiä käyttäjiä palvelulla on yli 20 000.

Konkretisoidaan toimenpiteet ja päätetään vastuutahot ja vastuutahoksi saa mielellään ilmoittautua.

2. Vuoden 2018 toiminnan ja tilaisuuksien aikataulua

3. Seuraava kokous ja muut jatkoaskeleet

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi